

О. Є. Найденко

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної торгівлі, митної справи та фінансових технологій Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, Харків, Україна, oleksii.naidenko@hneu.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0638-3965>

**ПОДАТКОВІ СТИМУЛИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ
ДЛЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ:
ДОСВІД КРАЇН ЄС ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ**

Анотація. *Вступ.* Європейський та світовий досвід стимулювання інвестицій вказує на зацікавленість держав у збільшенні обсягів інвестування в економіку.

Проблематика. Воєнний стан в Україні суттєво вплинув на економічний стан держави та інвестиційну активність. У нинішніх умовах важливим є перегляд підходу до стимулювання інвестиційної активності задля залучення фінансових ресурсів з метою відновлення економіки та інфраструктури міст України в період повоєнного відновлення.

Мета – розроблення на основі аналізу зарубіжного досвіду та вітчизняної практики підтримки інвестиційної активності інструментами податкової політики рекомендацій щодо вдосконалення стимулювання інвестицій в Україні.

Результати. Досліджено стан залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україні. Аналіз довів, що в період 2017–2021 рр. ПІІ в Україну зростали. Динаміка ПІІ в ЄС мала нестабільний характер, а показники 2022 р. були одними з найгірших для ЄС за останні роки. Розглянуто основні податкові пільги, які застосовують Франція, Польща й країни Балтії для стимулювання та залучення інвестицій. Визначено, що основний акцент робиться на сприянні науковим дослідженням та розробкам, підтримці енергоефективності, розвитку інвестиційних та вільних економічних зон, стимулюванні збільшення об'єктів прав інтелектуальної власності та прискореній амортизації. При наданні податкових пільг для залучення інвестицій у країнах ЄС діють чіткі правила та обмеження. Охарактеризовано основні інструменти податкового стимулювання інвестиційної активності в Україні, які мають певний позитивний вплив, але водночас встановлюють обмежувальні заходи. Доведено, що окремі податкові пільги не передбачають чіткого формулювання порядку їх застосування, що створює бар'єри для їх повного використання інвесторами.

Висновки. На підставі зарубіжного досвіду обґрунтовано основні напрями податкового стимулювання залучення інвестицій в Україні. Виокремлено заходи вдосконалення діючих інструментів податкового стимулювання інвестицій в Україні.

Ключові слова: інвестиції, податкові пільги, індустриальні парки, технологічні парки, енергоефективність, вільні економічні зони, наукові розробки та дослідження, інтелектуальна власність.

Рис. 2. Літ. 32.

Oleksii Naidenko

Ph. D. (Economics), Associate Professor, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics,
Kharkiv, Ukraine, oleksii.naidenko@hneu.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0638-3965>

TAX INCENTIVES OF INVESTMENT ACTIVITY FOR LEGAL ENTITIES: EXPERIENCE OF EU COUNTRIES AND UKRAINIAN REALITIES

Abstract. *Introduction.* European and global experience in stimulating investment indicates the interest of states in increasing investment in the economy.

Problem Statement. The state of war in Ukraine significantly affected the state's economic condition and investment activity. In the current conditions, it is important to review the approach to stimulating investment activity in order to attract financial resources in order to restore the economy and infrastructure of Ukrainian cities in the post-war recovery period.

The *purpose* is to develop recommendations for improving investment incentives in Ukraine based on the analysis of foreign experience and domestic practice of supporting investment activity with tax policy instruments.

Results. The article examines the state of attraction of foreign direct investment in Ukraine. The analysis proved that in the period 2017-2021 foreign direct investments in Ukraine grew. The dynamics of foreign direct investment in the EU was volatile, and the figures for 2022 were among the worst for the EU in recent years. The main tax benefits used by France, Poland and the Baltic countries to stimulate and attract investments are considered. It was determined that the main emphasis is on stimulating scientific research and development, supporting energy efficiency, developing investment and free economic zones, stimulating the increase of objects of intellectual property rights and accelerated depreciation. It was determined that there are clear rules and restrictions in place during the provision of tax benefits for attracting investments in EU countries. The main instruments of tax stimulation of investment activity in Ukraine are considered. It was determined that such instruments have their stimulating effect, but at the same time they set certain restrictive measures. It has also been proven that some tax benefits do not provide for a clear formulation of the procedure for their application, which creates certain barriers for their full application by investors.

Conclusions. On the basis of foreign experience, the main areas of tax incentives to attract investments in Ukraine are substantiated. Measures to improve the current instruments of tax incentives for investments in Ukraine are singled out.

Keywords: investments, tax benefits, industrial parks, technology parks, energy efficiency, free economic zones, scientific development and research, intellectual property.

JEL classification: E62, F21, H11.

Вступ. Воєнний стан та руйнування інфраструктури міст України потребують від держави зміни підходів до стимулювання залучення інвестицій у повоєнне відновлення. Національна стратегія доходів до 2030 року [1] наголошує на необхідності відновлення інвестиційної активності та покращання інвестиційного клімату в державі.

За останнє десятиліття обсяги іноземних інвестицій істотно коливалися внаслідок анексії АРК, воєнних дій у Донецькій та Луганській областях, повномасштабної агресії російської федерації та пандемії коронавірусу (рис. 1).

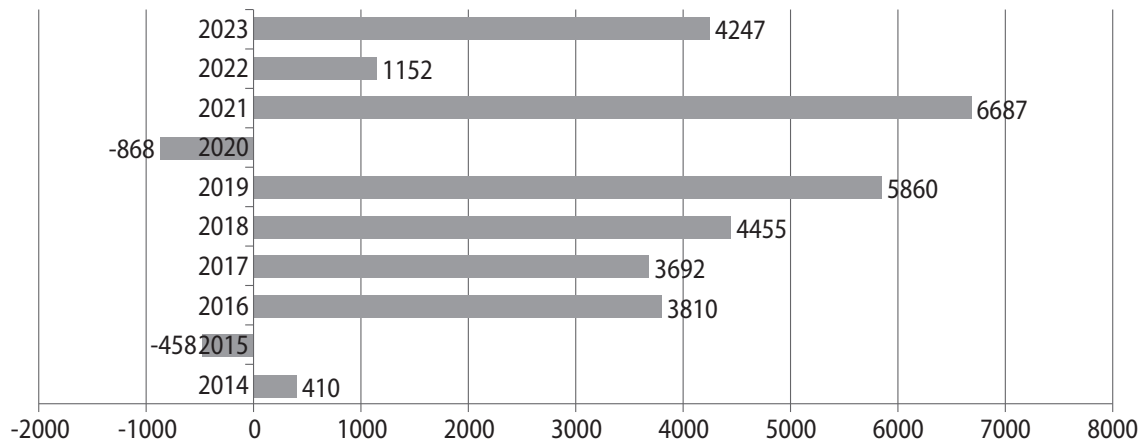

Рис. 1. Обсяги прямих іноземних інвестицій в Україну, млн дол. США

Побудовано за: [2].

В ЄС обсяги прямих іноземних інвестицій суттєво відрізняються від показників України (рис. 2).

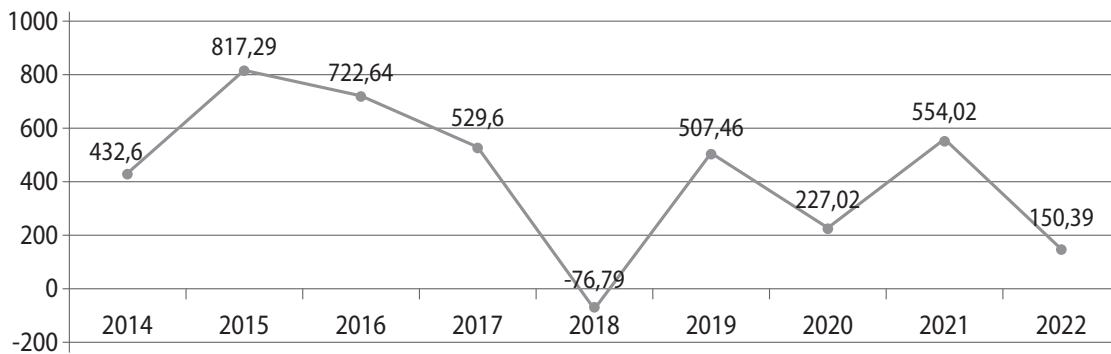

Рис. 2. Обсяги прямих іноземних інвестицій в ЄС, млн дол. США

Побудовано за: [3]

Європейський та світовий досвід стимулювання інвестицій вказує на зацікавленість держав у збільшенні обсягів інвестування в економіку. Законодавство ЄС підтримує інвестиції, оскільки вони гарантують свободу створення бізнесу, інвестування в компанії та здійснення транскордонного руху капіталу. Вони також забезпечують рівне та недискримінаційне ставлення до інвесторів у всіх державах-членах. Так, в ЄС діє програма InvestEU відповідно до Регламенту (ЄС) 2021/523 Європейського парламенту та Ради від 24.03.2021 про заснування програми InvestEU та внесення змін до Регламенту (ЄС) 2015/1017 [4], яка складається з трьох компонентів: InvestEU Fund, InvestEU Advisory Hub та InvestEU Portal.

Аналіз досліджень. Важливу роль у забезпеченні інвестиційної активності відіграють податкові стимули. Питанням податкового стимулювання інвестицій приділяли увагу різні вчені, серед яких слід згадати І. Г. Бабець, Б. В. Буркинського, Х. Гундерт, Р. Б. Девіса, Н. О. Ковальчук, О. І. Лайко, І. А. Нечаєву, В. С. Пузікову, Т. Ханнапі, Т. Хоппе [5–13].

Метою дослідження є розроблення на основі аналізу зарубіжного досвіду та вітчизняної практики підтримки інвестиційної активності інструментами податкової політики рекомендацій щодо вдосконалення стимулювання інвестицій в Україні.

Результати дослідження. У країнах ЄС застосовують такі інструменти податкового стимулювання інвестицій під час справляння корпоративного прибуткового податку: знижена ставка, звільнення від оподаткування, податковий кредит, податкові вирахування.

У Польщі роблять акцент на таких податкових стимулах для підтримки інвестицій.

1. *Польська інвестиційна зона (PIZ).* Звільнення від оподаткування прибутку становить максимально 50 % та залежить від: вартості здійснених прийнятних витрат на інвестицію (інвестиційні капітальні витрати або дворічні витрати на оплату праці нових працівників); інтенсивності державної допомоги у вибраному регіоні; розміру підприємства [14].

Право користування звільненням надається на [15]: 12 років – податкова пільга 20–25 % від розміру податку; 14 років – податкова пільга 30–40 % розміру податку; 15 років – податкова пільга до 50 % від розміру податків.

Критерії для отримання права на податкову пільгу поділяються на [15]: кількісні (рівень безробіття в регіоні; розмір підприємства); якісні (сталий економічний і соціальний розвиток).

2. *Звільнення від оподаткування для холдингової компанії.* Дивіденди, отримані холдинговою компанією від польських або іноземних дочірніх компаній, звільняються від податку на прибуток на 100 %. Окрім того, застосовується звільнення від податку на приріст капіталу – прибуток від кваліфікованого продажу акцій польської чи іноземної дочірньої компанії непов'язаній стороні. При цьому холдингова компанія повинна відповідати таким критеріям [16]: безпосередньо володіти не менш як 5 % акцій дочірньої компанії; не може мати акціонера, котрий розташований у податковій гавані; зобов'язана вести господарську діяльність у Польщі.

3. *Зниження ставки податку на прибуток, отриманих від прав інтелектуальної власності (Innovation Box).* Інструмент Innovation Box знижує до 5 % ставку податку до доходу, отриманого від прав інтелектуальної власності. Коригування стосується співвідношення витрат, здійснених на власну розробку прав інтелектуальної власності в науково-дослідній діяльності, та витрат на субпідрядну діяльність. Платники податків, котрі використовують схему Innovation Box, матимуть право на податкові преференції до закінчення терміну дії права (20 років у разі запатентованого винаходу). Податкова пільга застосовується за умови провадження платником податку науково-дослідної діяльності, пов'язаної з розробленням, створенням або вдосконаленням відповідної складової інтелектуальної власності [17].

4. *Пільга на роботизацію.* Податкова пільга запроваджена на період 2022–2026 рр. для суб'єктів, які інвестують у роботизацію, незалежно від розміру їхньої діяльності. Підприємці додатково можуть вирахувати 50 %

здійснених витрат на інвестиції в роботизацію [14]. Пільга стосуватиметься лише нових робіт та основних засобів. Вирахування використовується, зокрема, до: придбання або фінансового лізингу нових робіт і коботів; придбання програмного забезпечення, необхідного для повноцінного запуску нових основних фондів у сфері роботизації; придбання аксесуарів для обладнання; придбання засобів охорони праці; витрат на навчання працівників, які експлуатуватимуть нове обладнання. Величина вирахування не може перевищувати суму доходу у звітному податковому році.

5. *Прискорена амортизація.* Податкова пільга скорочує термін амортизації основних засобів у вигляді нежитлових будівель і споруд із 40 років до 10 або 5 років залежно від рівня безробіття в регіоні. Прискорена амортизація передбачає ставку до 20 %. Базові норми амортизації зазвичай дорівнюють 2,5 і 4,5 % [18].

У Литві для заохочення інвестицій застосовують такі заходи.

1. *Зменшення оподатковуваного прибутку інвестиційного проекту.* Суб'єкти інвестиційного проекту можуть зменшувати оподатковуваний прибуток до 100 % фактично здійснених витрат на придбання довгострокових активів. Ця пільга поширюється на такі основні засоби: машини та обладнання; комп'ютерне й комунікаційне обладнання; програмне забезпечення та придбані права інтелектуальної власності; вантажні автомобілі, причепа та напівпричепа (пільга для цих інвестицій обмежена 300 тис. євро на рік). Витрати, що перевищують вказаний ліміт у 100 %, можуть бути перенесені на чотири роки [19].

2. *Витрати на наукові дослідження та розробки.* Витрати на наукові дослідження та розробки можуть бути вирахувані тричі в податковому періоді, в якому їх було здійснено. Також компаніям надано право застосовувати знижену 5-відсоткову ставку податку на прибуток щодо прибутку, отриманого від комерційного використання запатентованих винаходів за умови, якщо: дохід від використання майна, його продажу чи іншої передачі права власності отримує лише литовський підрозділ; власність є комп'ютерною програмою, захищеною авторським правом, або відповідає критеріям патентоспроможності, яка захищена патентами чи додатковими сертифікатами охорони [20].

3. *Звільнення від оподаткування прибутку великих інвестиційних проектів.* Дохід, отриманий суб'єктом під час реалізації великого інвестиційного проекту, звільняється від оподаткування податком на прибуток на період до 20 років, за умови дотримання таких вимог [21]:

- середня кількість працівників не повинна бути меншою ніж 150 (200, якщо бізнес засновано у Вільнюсі);
- капітальні інвестиції суб'єкта повинні становити не менше 20 млн євро (30 млн євро, якщо бізнес засновано у Вільнюсі);
- не менш 75 % доходу суб'єкта господарювання має складатися з доходу від виробництва, обробки даних або послуг інтернет-сервера і пов'язаної діяльності;

– необхідна інвестиційна угода з урядом Литовської Республіки, підписана до 31 грудня 2025 р.

4. *Вільні економічні зони (ВЕЗ).* Суб'єкти, які інвестують у ВЕЗ Литви (яких наразі сім), мають право на часткову або повну пільгу з податку на прибуток (залежно від суми інвестицій), звільнення від податку на нерухоме майно та 50-відсоткове звільнення від податку на оренду землі. Компанія ВЕЗ, капітальні інвестиції якої протягом 10 податкових періодів сягнули щонайменше 1 млн євро, після досягнення цієї суми звільняється від оподаткування прибутку, а протягом наступних шести податкових періодів оподатковується за зниженою ставкою податку на прибуток підприємств у розмірі 50 %. Пільга застосовується, якщо принаймні 75 % доходу компанії складається з доходу від виробництва або послуг, що постачаються в зоні [22].

У Латвії податкові пільги для заохочення інвестицій діють для вільних портів та спеціальних економічних зон (СЕЗ). Компанії, які працюють у вільному порту або СЕЗ (таких СЕЗ наразі п'ять), мають право на пільгу з податку на прибуток. До компаній застосовують звільнення від податку на прибуток на прибуток у розмірі до 80 % податку. Залежно від розміру компанії податкова пільга коливається від 30 до 60 % від інвестованої суми [23].

Також пільга передбачена для суб'єктів, котрі вкладають великі інвестиції в економіку Латвії. Компанії можуть отримати знижку з податку на прибуток на початкові довгострокові інвестиції, здійснені в рамках інвестиційного проекту [24]: 25 % від загальної суми інвестицій до 50 млн євро; 15 % від суми інвестицій для частини від 50 млн до 100 млн євро.

Податкова знижка застосовується в податковому періоді, в якому інвестиційний проект завершено, і якщо податок, розрахований у податковому періоді, менший за розрахований податковий кредит.

Іншу податкову пільгу передбачено для платників податків, які провадять сільськогосподарську діяльність, – база оподаткування зменшується на 50 % суми, отриманої як державна допомога сільському господарству, але не більше ніж на загальну суму об'єктів оподаткування, включених до бази оподаткування [25].

В Естонії діють такі стимули для підвищення інвестиційної активності.

1. *Звільнення від оподаткування податком на прибуток нерозподіленого і реінвестованого прибутку.* Компанії – резиденти Естонії та постійні представництва іноземних організацій обкладаються податком на прибуток за ставкою 0 % для всіх реінвестованих і нерозподілених прибутків [26]. Дивіденди, виплачені нерезидентам, не підлягають оподаткуванню, незалежно від участі в акціонерному капіталі естонської компанії, що розподіляє [27].

2. *Оподаткування дивідендів.*

Застосовуються нижчі ставки податку на дивіденди, які регулярно виплачують естонські компанії, – ставка становить 14/86.

3. *Вільні економічні зони.* У ВЕЗ (Палдіскі, Мууга, Сілламає) відсутній податок на реінвестований прибуток [27].

У Франції використовують такі податкові стимули підтримки інвестицій.

1. *Податковий кредит* для зеленої промисловості, що дорівнює 20 % (або від 25 до 40 % залежно від географічного регіону інвестування) від суми здійснених прийнятних витрат. Податковий кредит може становити максимум 150 млн євро на компанію (або від 200 до 350 млн євро у випадку інвестицій у певні сфери). Податкові пільги поширюються на інвестиції, пов'язані з виробництвом батарей, сонячних панелей, вітрових турбін і теплових насосів, виготовленням компонентів, необхідних для їх виробництва; підвищенням цінності критичної сировини, що використовується у виробництві згаданих компонентів, обладнання та машин [28].

Податковий кредит залежить від виконання таких умов [29]: компанія має стабільний фінансовий стан; компанія своєчасно сплачує податкові зобов'язання та подає податкову звітність; компанія не повинна переносити свою діяльність за кордон протягом п'яти років з моменту початку проєкту. Податковий кредит розподілятиметься на кожен фінансовий рік, коли здійснені прийнятні витрати. Будь-який надлишок, що залишився, *становитиме* дебіторську заборгованість від казначейства, яка негайно повертається компанії-бенефіціару.

2. *Податковий кредит на співпрацю в дослідженнях*. Податковий кредит діє у період з 1 січня 2022 р. до 31 грудня 2025 р. в межах ЄС або Європейської економічної зони в рамках контрактів про співпрацю з дослідницькими організаціями та організаціями з поширення знань (тобто переважно з університетами) [30]. Податковий кредит включає технічні та наукові дослідження в трьох сферах: фундаментальні дослідження, прикладні дослідження та експериментальні розробки. Ця податкова пільга дорівнює 40 % (50 % для малих і середніх підприємств ЄС) витрат у межах 6 млн євро на рік. Витрати, що перевищують 6 млн євро, можуть бути включені в основу для розрахунку податкового кредиту на дослідження та розробки. Будь-який надлишок кредиту може бути перенесений на майбутні періоди та зарахований у податкові зобов'язання платника податків протягом наступних трьох років. Кредити, не використані через три роки, повертаються платнику податків.

3. *Режим патентної скриньки*. Режим патентної скриньки передбачає зниження ставки податку на прибуток до 10 % (замість стандартної ставки в розмірі 25 %) на чистий прибуток, отриманий від продажу (непов'язаним сторонам) / ліцензування патентів і пов'язаних з ними прав інтелектуальної власності. Компанія може отримати знижену ставку податку лише тоді, коли провела науково-дослідну діяльність, з якої походить патент / пов'язане з цим право інтелектуальної власності: патенти; процеси промислового виробництва; свідоцтва про охорону власного сорту; програмне забезпечення, захищене авторським правом. Формальний вибір має бути зроблений у річній податковій декларації [31].

Як бачимо в ЄС застосовують широкий перелік інструментів стимулювання інвестицій.

В Україні теж намагаються стимулювати інвестиційну активність. Щоправда, враховуючи обсяги прямих інвестицій, поки інструменти стимулювання заохочують інвесторів не повною мірою.

До основних інструментів належать такі.

1. *Оподаткування інвестора під час виконання угоди про розподіл продукції.* Розділом XVIII Податкового кодексу України (ПКУ) передбачено значну кількість преференцій (зменшення об'єкта оподаткування, звільнення від оподаткування, нульова ставка ПДВ). Але при цьому ст. 335 ПКУ [32] не містить жодних прямих норм щодо ставки податку на прибуток, за якою оподатковуються доходи інвестора. Пільги з ПДВ стосуються здебільшого імпорту, а пільги з рентної плати взагалі відсутні. Протягом строку дії угоди про розподіл продукції справляння з інвестора загальнодержавних та місцевих податків і зборів замінюється розподілом виробленої продукції між державою та інвестором на умовах такої угоди. Але під час виконання угоди про розподіл продукції інвестор (оператор) сплачує ПДВ, податок на прибуток підприємств, рентну плату за користування надрами для видобування корисних копалин. Інвестор також зобов'язаний нарахувати, утримати й сплатити до бюджету податок на доходи фізичних осіб із заробітної плати та інших винагород і виплат, нарахованих (виплачених) платнику податку. Тобто вважаємо, що такий інструмент поширюється не на всі податки і збори. Крім того, він не заохочує внутрішніх інвесторів.

2. *Технологічні парки.* Для реалізації проєктів технологічним паркам, їхнім учасникам держава надає цільові субсидії у вигляді сум ввізного мита, що нараховуються при ввезенні нових устаткування, обладнання та комплектуючих виробів, а також матеріалів, які не виробляються в Україні. Таку суму технологічні парки не перераховують до бюджету, а зараховують на спеціальні рахунки. На нашу думку, технопарк – це цікава бізнес-модель для інвесторів, оскільки інвестиції спрямовуються в розвиток наукових розробок та досліджень, створюють сприятливі умови для розвитку бізнесу та стартапів, що є одним із пріоритетних напрямів розвитку в зарубіжних країнах. Також технопарк – це робочі місця для талановитої молоді, яка в сучасних реаліях не завжди може себе реалізувати. Крім того технопарки забезпечують сприятливу екосистему для розвитку й обміну фаховими знаннями та інноваціями. Недоліком є відсутність в умовах сьогодення стимулів із податку на прибуток та ПДВ, суми яких набагато більші порівняно з ввізним митом, що в підсумку призвело до скорочення проєктів, здійснюваних технопарками і, відповідно, до зменшення інвестицій.

3. *Індустріальні промислові парки.* Учасники індустріальних промислових парків звільнені від сплати податку на прибуток підприємств (цільове використання коштів, вивільнених від оподаткування), ПДВ та мита (при імпорті устаткування учасниками парку). Також пільги передбачено з плати за землю та податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, але норми ПКУ не містять чітких вказівок щодо порядку застосування пільг за цими податками.

4. *Пільги з енергоефективності.* Чинні податкові пільги використовуються під час справляння ПДВ, мита, податку на доходи фізичних осіб, рентної плати та екологічного податку. Але водночас зовсім не стимулюється енергоефективність у процесі оподаткування прибутку підприємств, що було регламентовано ст. 158 ПКУ до 2015 р.

5. *Інвестиційні проекти зі значними інвестиціями.* Пільги для таких інвестиційних проектів передбачають звільнення від оподаткування податком на прибуток підприємств, ПДВ, митом та платою за землю до 2035 р. До певних недоліків симулювання слід віднести: відсутність критеріїв застосування звільнення від оподаткування чи зниженої ставки при справлянні плати за землю, що є проявом реалізації прав органів місцевого самоврядування у здійсненні податкової політики, проте становить певні корупційні ризики; обмеження за окремими товарними позиціями, за якими передбачено звільнення від оподаткування ПДВ та ввізним митом, що означає наявність пільги лише для окремих категорій товарів за УКТ ЗЕД.

6. *Дія.City.* Передбачає стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні шляхом створення сприятливих умов для ведення інноваційного бізнесу, розбудови цифрової інфраструктури, залучення інвестицій, а також талановитих спеціалістів. Податковим кодексом України передбачено значні податкові пільги для резидентів Дія.City: знижена ставка податку на прибуток (9 %) у разі виведення капіталу, знижена ставка податку на доходи працівників компанії (5 %), єдиний соціальний внесок у розмірі мінімального страхового внеску (22 % мінімальної заробітної плати). З одного боку, подібні умови оподаткування є вагомим стимулом для діяльності та інвестування. З другого боку, такі низькі ставки в рамках спеціального режиму Дія Сіті дискримінують інших платників податків, суттєво зменшують суми податкових надходжень (з огляду на високі заробітні плати працівників), не дають змоги наповнювати Пенсійний фонд через надто низький розмір єдиного соціального внеску. В рамках податку на доходи фізичних осіб у резидентів Дія.City є також преференція, пов'язана з податковою знижкою. При цьому жодних обмежень щодо суми витрат для включення до податкової знижки не передбачено, що можна вважати також перевагою для інвесторів.

7. *Прискорена амортизація.* Перехідні положення ПКУ передбачають, що при визначенні об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств до 31 грудня 2030 р. платники податку мають право під час розрахунку амортизації щодо основних засобів четвертої групи (машини та обладнання) і п'ятої групи використовувати мінімально допустимий строк амортизації, який дорівнює двом рокам, третьої групи (передавальні пристрої) та дев'ятої групи – п'ять років. Прискорена амортизація, по-перше, забезпечує прискорене відновлення об'єктів основних засобів; по-друге, є гарантією проти втрат від морального зношування основних засобів, зумовлених швидшим заміщенням їхньої вартості. Вона надає змогу списувати до двох третин вартості основних засобів у першій половині терміну їх служби.

Отже, у законодавстві України існують різні механізми стимулювання інвестицій, які можна поділити на такі групи інструментів:

- заохочення інвесторів (оподаткування дивідендів та інвестиційних доходів і прибутків за зниженими ставками);
- скорочення інвестиційних витрат (звільнення від імпортного ПДВ та мита об'єктів інвестицій, прискорена амортизація);
- зменшення податкового навантаження на підприємства – реципієнти інвестицій (зниження податкових ставок, звільнення від оподаткування тощо);
- застосування спеціальних податкових режимів для резидентів Дія.City.

Висновки. З урахуванням розглянутого в статті зарубіжного досвіду пропонуються такі напрями реформування стимулювання інвестицій в Україні засобами податкової політики.

1. Зниження ставки податку на прибуток щодо об'єктів прав інтелектуальної власності (за досвідом Польщі та Франції). Це має сприяти вкладанню коштів у розроблення нових продуктів, права на користування яких можуть бути передані, зокрема, іноземним компаніям.

2. Запровадження пільг (досвід Польщі та Литви), пов'язаних зі стимулювання інновацій та наукових досліджень і розробок (інноваційний податковий кредит), що має в період повоєнного відновлення сприяти розробленню інновацій, які, наприклад, можуть допомагати під час відбудови інфраструктури.

3. Сприяння енергоефективності (за досвідом Франції) та повернення податкових пільг, які стимулювали застосування енергоефективних технологій під час справляння податку на прибуток підприємств.

Окрім того, чинні в Україні інструменти податкового стимулювання інвестицій потребують певних змін:

- чітке регламентування пільг з податку на прибуток підприємств та рентної плати під час реалізації угоди про розподіл продукції;
- запровадження пільг з податку на прибуток підприємств (знижена ставка) та ПДВ для технологічних парків (звільнення від оподаткування обладнання та устаткування, що ввозиться на територію парку);
- обґрунтування чітких кількісних показників для оцінки напрямів використання вивільнених коштів для індустріальних (промислових) парків, оскільки два з трьох напрямів такого використання (створення чи переоснащення матеріально-технічної бази; впровадження новітніх технологій) оцінюються здебільшого за якісними суб'єктивними показниками;
- конкретизація податкових пільг із податку на майно для індустріальних промислових парків задля уникнення корупційних ризиків під час надання податкових пільг;
- конкретизація податкових пільг з плати за землю під час реалізації інвестиційних проєктів зі значними інвестиціями;
- перегляд пільг для резидентів Дія.City, оскільки під час реалізації такого режиму оподаткування суттєво порушується принцип рівності умов

оподаткування та недопущення проявів дискримінації. Крім того, значні пільги з єдиного соціального внеску істотно зменшують надходження до Пенсійного фонду;

- запровадження пільг щодо інвестицій у будівельну галузь (зниження ставок ПДВ, ввізного мита на матеріали та обладнання; зниження ставки податку на прибуток підприємств для будівельних компаній) з метою зниження витрат на відновлення цивільної та промислової інфраструктури міст України.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Національної стратегії доходів до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2023 № 1218-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/pro-skhvalennia-natsionalnoi-stratehii-dokhodiv-do-2030-s1218-271223>.
2. Прямі іноземні інвестиції в Україну / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>.
3. Foreign direct investment, net inflows European Union / World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD?end=2022&locations=EU&start=2014&view=chart%D1%97>
4. Regulation (EU) 2021/523 of the European Parliament and of the Council of 24 March 2021 establishing the InvestEU Programme and amending Regulation (EU) 2015/1017. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02021R0523-20240301>.
5. Нечаєва І. А. Відновлення ППІ: глобальні перспективи та можливості для України. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2024. Т. 1, № 5. URL: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2024-5-132-144>.
6. Ковальчук Н. О. Прямі іноземні інвестиції в Україну в умовах інтеграції до Європейського Союзу. *Бізнес Інформ*. 2023. № 3. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-3-38-42>.
7. Бабець І. Моделювання впливу прямих іноземних інвестицій на економіку України в умовах повоєнної відбудови. *Галицький економічний вісник*. 2023. Т. 80, № 1. URL: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.01.131.
8. Gundert H., Nicolay K., Steinbrenner D., Wickel S. The tax attractiveness of EU locations for corporate investments: A stocktaking of past developments and recent reforms. *ZEW Discussion Papers*. 2023. No. 23-066. URL: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/283587/1/1879976188.pdf>.
9. Hanappi T., Millot V., Turban S. How does corporate taxation affect business investment?: Evidence from aggregate and firm-level data. *OECD Economics Department Working Papers*. Paris : OECD Publishing, 2023. No. 1765. URL: <https://doi.org/10.1787/04e682d7-en>.
10. Hoppe T., Schanz D., Sturm S., Sureth-Sloane C., Voget Y. The Relation between Tax Complexity and Foreign Direct Investments: Evidence Across Countries. *WU International Taxation Research Paper Series*. 2020. No. 2020-03. URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3526177>.
11. Davies R. B., Siedschlag I., Studnicka Z. The impact of taxes on the extensive and intensive margins of FDI. *International Tax and Public Finance*. 2021. Vol. 28. P. 434–464. URL: <https://doi.org/10.1007/s10797-020-09640-3>.
12. Laiko O., Burkynskyi B. Methodology of investment system research in the aspect of unproductive capital outflow: example of Ukraine and international dimension. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2021. Vol. 7 (1). P. 57–68. URL: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2021-7-1-57-68>.
13. Puzikova V. Foreign direct investment in Ukraine. *Hannover Economic Papers (HEP)*. 2023. No. 706. URL: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/283157/1/dp-706.pdf.0>

14. Poland. Corporate - Tax credits and incentives / PWC. 2024. URL: <https://taxsummaries.pwc.com/poland/corporate/tax-credits-and-incentives>.
15. Polish Investment Zone. URL: https://www.paih.gov.pl/en/why_poland/investment_incentives/polish_investment_zone/.
16. Zamoyska M., Grobelska M. Enganced tah exemptions for holding companies in Poland. *ITR*. 2022. December 23. URL: <https://www.internationaltaxreview.com/article/2b1wlvwldrpjbi8qa8i68/sponsored/enhanced-tax-exemptions-fo.r-holding-companies-in-poland>.
17. Tax reliefs in Poland for research, development and innovation. URL: <https://www.gov.pl/web/poland-businessharbour-en/tax-reliefs-in-poland-for-research-development-and-innovation>.
18. Poland Corporation – Deductions / PWC. 2024. URL: <https://taxsummaries.pwc.com/poland/corporate/deductions>
19. Lithuania. Corporation - Tax Credits and Incentives / PWC. 2024. URL: <https://taxsummaries.pwc.com/lithuania/corporate/tax-credits-and-incentives>
20. Tax Incentives for Investment and Innovations. URL: <https://finmin.lrv.lt/en/competence-areas/taxation/tax-incentives-for-investment-and-innovations/>.
21. TaxCard. Lithuania / KPMG. 2023. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/lt/pdf/TaxCard-2023-EN.pdf>.
22. Lithuania free zones in 2024. URL: <https://www.healyconsultants.com/lithuania-company-registration/free-zones/>.
23. Latvia. Corporate - Tax credits and incentives / PWC. 2024. URL: <https://taxsummaries.pwc.com/latvia/corporate/tax-credits-and-incentives>.
24. Tax incentive for investments / Ministry of Economics Republic of Latvia. 2023. December 13. URL: https://www.em.gov.lv/en/tax-incentive-investments?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F.
25. Corporate income tax / Invest in Estonia. URL: <https://www.fm.gov.lv/en/corporate-income-tax>.
26. Estonia's corporate income tax: 0% on retained and reinvested profits / Incorporate. 2023. October 19. URL: <https://incorporate.ee/accounting-and-taxes/estonias-corporate-income-tax-0-on-retained-and-reinvested-profits/>.
27. Taxation & incentives / Invest in Estonia. URL: <https://investinestonia.com/business-in-estonia/taxation/corporate-income-tax/>.
28. Bray S., Bunn D., Haddinga J. The Role of Pro-Growth Tax Policy and Private Investment in the European Union's Green Transition. *Tax Foundation*. 2023. May 4. URL: <https://taxfoundation.org/research/all/eu/eu-green-transition-tax-policy/>.
29. The entry into force in France of a new tax credit for investment in green industry. 2024. February 2. URL: <https://www.ibanet.org/entry-into-force-in-france-of-a-new-tax-credit-for-investment-in-green-industry>.
30. France. Corporate - Tax credits and incentives / PWC. 2024. URL: <https://taxsummaries.pwc.com/france/corporate/tax-credits-and-incentives>.
31. Qu'est-ce que l'IP Box ou anciennement Patent Box? URL: <https://www.f-initiatives.com/service/ip-box/>.
32. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

References

1. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2023). *On the approval of the National Income Strategy until 2030* (Decree No. 1218-p, December 27). Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-natsionalnoi-stratehii-dokhodiv-do-2030-s1218-271223> [in Ukrainian].
2. National Bank of Ukraine. (n. d). *Direct foreign investments in Ukraine*. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>.

3. World Bank. (n. d.). *Foreign direct investment, net inflows European Union*. Retrieved from <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD?end=2022&locations=E&start=2014&view=chart%D1%97>
4. European Parliament & EU Council. (2021, March 24). *Regulation (EU) 2021/523 establishing the InvestEU Programme and amending Regulation (EU) 2015/1017*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02021R0523-20240301>.
5. Nechayeva, I. (2024). Restoration of Foreign Direct Investment (FDI): Global Perspectives and Opportunities for Ukraine. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, 1 (5). DOI: 10.58423/2786-6742/2024-5-132-144 [in Ukrainian].
6. Kovalchuk, N. O. (2023). Foreign Direct Investment In Ukraine in the Context of Integration Into the European Union. *Business Inform*, 3. DOI: 10.32983/2222-4459-2023-3-38-42 [in Ukrainian].
7. Babets, I. (2023). Simulation of the impact of foreign direct investment on the Ukraine's economy in the conditions of post-war reconstruction. *Galician economic journal*, 80 (1). DOI: 10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.01.131.
8. Gundert, H., Nicolay, K., Steinbrenner, D., & Wickel, S. (2023). The tax attractiveness of EU locations for corporate investments: A stocktaking of past developments and recent reforms. *ZEW Discussion Papers*, 23-066. Retrieved from <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/283587/1/1879976188.pdf>.
9. Hanappi, T., Millot, V., & Turban, S. (2023). How does corporate taxation affect business investment?: Evidence from aggregate and firm-level data. *OECD Economics Department Working Papers*, 1765. DOI: 10.1787/04e682d7-en.
10. Hoppe, T., Schanz, D., Sturm, S., Sureth-Sloane, C., & Voget, Y. (2020). The Relation between Tax Complexity and Foreign Direct Investments: Evidence Across Countries. *WU International Taxation Research Paper Series*, 2020-03. DOI: 10.2139/ssrn.3526177.
11. Davies, R. B., Siedschlag, I., & Studnicka, Z. (2021). The impact of taxes on the extensive and intensive margins of FDI. *International Tax and Public Finance*, 28, 434–464. DOI: 10.1007/s10797-020-09640-3.
12. Laiko, O., & Burkynskyi, B. (2021). Methodology of investment system research in the aspect of unproductive capital outflow: example of Ukraine and international dimension. *Baltic Journal of Economic Studies*, 7 (1), 57–68. DOI: 10.30525/2256-0742/2021-7-1-57-68.
13. Puzikova, V. (2023). Foreign direct investment in Ukraine. *Hannover Economic Papers (HEP)*, 706. Retrieved from <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/283157/1/dp-706.pdf.0>
14. PWC. (2024). *Poland. Corporate - Tax credits and incentives*. Retrieved from <https://taxsummaries.pwc.com/poland/corporate/tax-credits-and-incentives>.
15. Polish Investment Zone. (n. d.). Retrieved from https://www.paih.gov.pl/en/why_poland/investment_incentives/polish_investment_zone/.
16. Zamoyska, M., & Grobelska, M. (2022, December 23). Enhanced tax exemptions for holding companies in Poland. *ITR*. Retrieved from <https://www.internationaltaxreview.com/article/2b1wlvwldrpjbi8qa8i68/sponsored/enhanced-tax-exemptions-for-holding-companies-in-poland>.
17. Tax reliefs in Poland for research, development and innovation. (n. d.). Retrieved from <https://www.gov.pl/web/poland-businessharbour-en/tax-reliefs-in-poland-for-research-development-and-innovation>.
18. PWC. (2024). *Poland Corporation – Deductions*. Retrieved from <https://taxsummaries.pwc.com/poland/corporate/deductions>
19. PWC. (2024). *Lithuania. Corporation - Tax Credits and Incentives*. Retrieved from <https://taxsummaries.pwc.com/lithuania/corporate/tax-credits-and-incentives>.
20. Tax Incentives for Investment and Innovations. (n. d.). Retrieved from <https://finmin.lrv.lt/en/competence-areas/taxation/tax-incentives-for-investment-and-innovations/>.

21. KPMG. (2023). *TaxCard. Lithuania*. Retrieved from <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/lt/pdf/TaxCard-2023-EN.pdf>.
22. Lithuania free zones in 2024. (2024). Retrieved from <https://www.healyconsultants.com/lithuania-company-registration/free-zones/>.
23. PWC. (2024). *Latvia. Corporate - Tax credits and incentives*. Retrieved from <https://taxsummaries.pwc.com/latvia/corporate/tax-credits-and-incentives>.
24. Ministry of Economics Republic of Latvia. (2023, December 13). *Tax incentive for investments*. Retrieved from https://www.em.gov.lv/en/tax-incentive-investments?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F.
25. Invest in Estonia. (n. d.). *Corporate income tax*. Retrieved from <https://www.fm.gov.lv/en/corporate-income-tax>.
26. Incorporate. (2023, October 19). *Estonia's corporate income tax: 0% on retained and reinvested profits*. Retrieved from <https://incorporate.ee/accounting-and-taxes/estonias-corporate-income-tax-0-on-retained-and-reinvested-profits/>.
27. Invest in Estonia. (n. d.). *Taxation & incentives*. Retrieved from <https://investinestonia.com/business-in-estonia/taxation/corporate-income-tax/>.
28. Bray, S., Bunn, D., & Haddinga, J. (2023, May 4). The Role of Pro-Growth Tax Policy and Private Investment in the European Union's Green Transition. *Tax Foundation*. Retrieved from <https://taxfoundation.org/research/all/eu/eu-green-transition-tax-policy/>.
29. The entry into force in France of a new tax credit for investment in green industry. (2024, February 2). Retrieved from <https://www.ibanet.org/entry-into-force-in-france-of-a-new-tax-credit-for-investment-in-green-industry>.
30. PWC. (2024). *France. Corporate - Tax credits and incentives*. Retrieved from <https://taxsummaries.pwc.com/france/corporate/tax-credits-and-incentives>.
31. Qu'est-ce que l'IP Box ou anciennement Patent Box? (n. d.). Retrieved from <https://www.f-initiatives.com/service/ip-box/>.
32. Verkhovna Rada of Ukraine. (2010). *Tax Code of Ukraine* (Act No. 2755-VI, December 2). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].